

ELTE BTK

Assziriológiai és Hebraisztikai Tanszék
és Bibliatudomány minor

2015/16, I. (ősz) félév

oktatók: Buzási Gábor, Stefan Schorch (Halle), Turán Tamás

koordinálja: Buzási Gábor

Szerda 10:00-11:30, F/212

(egyres előadások ettől eltérő időpontban lesznek! az esetleges változások miatt
érdemes követni a

<http://hebraisztika.hu/site/kurzuslist.htm?tanar=36&szemeszter=53&szak=kozos>
oldalt is)

Bevezetés a posztbiblikus és korai rabbinikus irodalomba

Az óra célja:

Az óra célja, hogy a hallgatók tematikus előadások és részben közös
forráselemzések révén bevezetést nyerjenek a hellénisztikus kor (a második
Templom időszak) és a klasszikus rabbinikus kor (késő antikvitás) zsidó
irodalmába, és képet alkothassanak annak vallás- és eszmetörténeti háttérérl.

Az értékelés szempontjai:

- órai részvétel (20%)
- forrásismeret (írásbeli tesztek) (40%)
- kollokvium (az előadások anyaga, forrás- és a szakirodalom-ismeret)
(40%)

Tematika és kötelező olvasmányok:

1. (szeptember 9.) Buzási Gábor, Turán Tamás

Bevezetés

Történeti-kulturális háttér és összefüggések

2. (szeptember 16.) Buzási Gábor

Apokaliptikus irodalom

Forrásszöveg: *Hénok könyve (1 Hénok / Etióp Hénok)*; ajánlott fordítások:

- ford. Dobos K., in: Fröhlich I. – Dobos K., szerk., *Henok könyvei*, Piliscsaba:
PPKE BTK, 2009, 15-188; vagy
- ford. E. Isaac, in: J. H. Charlesworth, szerk., *The Old Testament
Pseudepigrapha*, Vol. 1, Garden City: Doubleday, 1983, 13-89.

Szakirodalom:

- E. Isaac előszava az 1 Hénok fordításához, in: Charlesworth 1 (1983) (ld.
fent) 5-12.
- J. C. VanderKam, *Introduction to Early Judaism*, Grand Rapids (MI) -
Cambridge (UK): Eerdmans, 2001, pp. 102-115.

(Szeptember 23-án nincs óra!)

3. (szeptember 30.) Buzási Gábor
“Újraírt Bibliák”

Forrásszöveg: *Jubileumok könyve*; ajánlott fordítás: O. S. Wintermute, in: J. H. Charlesworth, szerk., *The Old Testament Pseudepigrapha*, Vol. 2, Garden City: Doubleday, 1985, 52-142.

Szakirodalom: E. Schürer – G. Vermes – F. Millar – M. Goodman, *The History of the Jewish People in the Age of Jesus Christ (175 B.C. – A.D. 135)*, vol. III.1-2, Edinburgh: T&T Clark, 1986, 308-331, 761-781 (“Biblical Midrash”).

(Október 7-én nincs óra!)

4. (október 14.) Buzási Gábor
A Septuaginta; elbeszélések a második Templom korából

Forrásszövegek:

- “Zsuzsanna és a vének”, in: *Deuterokanonikus bibliai könyvek. A Septuaginta alapján*, Budapest: Kálvin Kiadó, 1998, 173-178.
- “Aristeas levele Philokratéshez”, ford. Simon L. Z., in: Dörömbözi J. – Adamik T., szerk., *Apokrif levelek*, Budapest: Telosz, 1999, 5-43.

Szakirodalom: E. Schürer – G. Vermes – F. Millar – M. Goodman, *The History of the Jewish People in the Age of Jesus Christ (175 B.C. – A.D. 135)*, vol. III.1, Edinburgh: T&T Clark, 1986, 474-504 (“Translations of the Canonical Bible”).

5. (október 22. **csütörtök, 12:00-13:30!**) Turán Tamás
Misna

Forrásszöveg: Berakhot traktátus 4-5. fejezet, in: Widder Salamon, szerk., ford., *Misnajat. A Misna het rendje, [I:] Zeraim*, Lugoj, 1937.

Szakirodalom: D. Kraemer, “The Mishnah”, in: S. T. Katz, ed., *The Cambridge History of Judaism, vol. IV: The Late Roman – Rabbinic Period*, Cambridge University Press, 2006, 299-315.

6. (november 4.) Turán Tamás
Talmud

Forrásszöveg: Berakhot traktátus V. Fejezet, 30b-31b (Soncino-fordítás, pl. <http://www.halakhah.com/rst/zeraim/01a%20-%20Brochos%20-%202a-31b.pdf>, pp. 118-123).

Szakirodalom: Blau Lajos, “Bevezetés”, in: Hevesi Simon, Blau Lajos, Weisz Miksa, *Etika a Talmudban*, Budapest, 1920, 43-80.

7. (november 5. **csütörtök, 12:00-13:30!**) Turán Tamás
Midrás

Forrásszöveg: *Mekilta de-R. Ishmael*, Bahodesh 7, ed. J. Z. Lauterbach, Philadelphia: The Jewish Publication Society of America, 1949, vol. 2, pp. 248-253.

Szakirodalom: M. D. H[err], s.v. “Midrash”, in: *Encyclopaedia Judaica*, Jerusalem: Keter, [1971], vol. 11, cols. 1507-1514.

(November 11-én nincs óra!)

8. (november 18.) Buzási Gábor

Philón és az alexandriai zsidó exegetikai hagyomány

Forrásszöveg: Alexandriai Philón, *Mózes élete*, ford. Bollók J., Budapest: Atlantisz, 1994.

Szakirodalom: J. R. Royse, "The Works of Philo", in: A. Kamesar, ed., *The Cambridge Companion to Philo*, Cambridge University Press, 2009, pp. 32-64.

9. (november 25.) Stefan Schorch

A samaritánusok és a samaritánus irodalom (angol nyelven, szükség esetén magyar nyelvű magyarázatokkal)

Forrásszöveg(ek): Héber Biblia, Deuteronomium 11-12 és 27; 1 Királyok 17; további forrásszövegeket később adunk meg.

Szakirodalom:

Encyclopaedia Judaica, 2nd edition, ed. M. Berenbaum/F. Skolnik, Farmington Hills, Mich. 2007-2012. "Samaritans" c. szócikk (vol. 17).

10. (november 26. **csütörtök, 12:00-13:30!**) Stefan Schorch

A holt-tengeri tekercek és a qumráni közösség irodalma (angol nyelven, szükség esetén magyar nyelvű magyarázatokkal)

Forrásszöveg(ek):

Fröhlich I., *A qumráni szövegek magyarul*, Piliscsaba, 2000:

- A közösség szabályzata (1QS), 140-161

- A Templomtekercs (11QT), 97-140.

Szakirodalom:

Fröhlich I., *A qumráni szövegek magyarul*, Piliscsaba, 2000, 5-37.

11. (november 27. **péntek!**) Stefan Schorch

A targumok (angol nyelven, szükség esetén magyar nyelvű magyarázatokkal)

Forrásszöveg(ek):

B. Grossfeld, *The Targum Onqelos to Genesis*, Edinburgh 1988 (The Aramaic Bible; 6), 86-87 (Gen 22); 158-173 (Gen 49); Ph. S. Alexander, *The Targum of Canticles*, London/New York 2003 (The Aramaic Bible; 17A), 75-83 (Cant 1)

Szakirodalom:

Encyclopaedia Judaica, 2nd edition, ed. M. Berenbaum/F. Skolnik, Farmington Hills, Mich. 2007-2012. "Bible. Ancient Versions. The Targumim" szócikk (vol. 3); A. Tal, „Is There a raison d'être for an Aramaic Targum in a Hebrew-Speaking Society?“, *Revue des études juives* 160 (2001), 357-378.

12. (december 2.) Buzási Gábor

Josephus és a zsidó történetírás

Forrásszöveg(ek): *Apión ellen, avagy a zsidó nép ősi voltáról*, ford. Hahn I., Budapest: Helikon, 1984 (második kiadás: Budapest: Attraktor, 2010).

Szakirodalom: L. H. Feldman, "Josephus (CE 37 – c. 100)", in: *The Cambridge History of Judaism, vol. III, The Early Roman Period*, Cambridge University Press, 1999, 901-921.

13. (december 9.) Buzási Gábor

Költészet és bölcsességi irodalom

Forrásszöveg(ek):

- *Salamon zsoltárai*, in: Szabó X., *Salamon zsoltárai. Bevezetés, fordítás, jegyzetek*, Budapest: L'Harmattan, 2009.
- *József és Aszeneth: Ókori regény József pátriárkáról és feleségéről, az egyiptomi Aszenethről*, ford. Bolyki J., Kolozsvár: Koinónia, 2005, 50-51, 55, 60-72, 92-95.
- "Ben Szira (Jézus, Sirák fia könyve)", in: *Deuterokanonikus bibliai könyvek. A Septuaginta alapján*, Budapest: Kálvin Kiadó, 1998, 62-108.
- "Salamon bölcsessége", in: *Deuterokanonikus bibliai könyvek. A Septuaginta alapján*, Budapest: Kálvin Kiadó, 1998, 42-61

Szakirodalom:

- E. Schürer – G. Vermes – F. Millar – M. Goodman, *The History of the Jewish People in the Age of Jesus Christ (175 B.C. – A.D. 135)*, vol. III.1, Edinburgh: T&T Clark, 1986, 187-215 ("Religious Poetry; Wisdom Literature"), 451-456 ("Poetry" – Qumran Community), 559-566 ("Epic Poetry and Drama"), 568-579 ("The Wisdom of Solomon").